

XIX Atomy wieloelektronowe (helopodobne). Układ okresowy pierwiastków.

Atomy z dwoma elektronami (helopodobne)

rys.

np.: atom helu ($Z=2$)

$$E_p = -\frac{Ze^2}{4\pi\epsilon_0 r_1} - \frac{Ze^2}{4\pi\epsilon_0 r_2} + \frac{e^2}{4\pi\epsilon_0 r_{12}}$$

Jeżeli zaniedbamy oddziaływanie między elektronami to :

$$E_1 = -\frac{13.6 \text{ eV}}{n^2} Z^2, \quad E_2 = -\frac{13.6 \text{ eV}}{n^2} Z^2$$

dla stanu podstawowego ($n=1, Z=2$) mamy :

$$E_{\text{He}} = E_1 + E_2 = -108.8 \text{ eV}$$

z eksperymentu $E_{\text{He}} = -78.98 \text{ eV}$

Można wprowadzić poprawkę na ekranowanie

$$E_{\text{He}} = 2(Z - \xi)^2 E_H \Rightarrow \xi = 0.32$$

Szukamy funkcji falowych :

- elektrony są identyczne i nierozróżnialne co możemy zapisać poprzez :

$$\Psi_{ab} = \Psi_a(1) \cdot \Psi_b(2) \pm \Psi_a(2) \cdot \Psi_b(1)$$

znak „+” daje funkcję symetryczną

znak „-” daje funkcję antysymetryczną,

- wprowadzamy spin i spinowe funkcje falowe

$$\Psi_{\text{calk}} = \Psi_{\text{orbit}} \times \Psi_{\text{spin}}$$

Z zakazu Pauliego wynika, że całkowita funkcja falowa układu elektronów musi być antysymetryczna. Obowiązuje to dla wszystkich fermionów (cząstek o spinie $\frac{1}{2}$).

Możliwe są więc dwa przypadki:

$$1) \Psi_{\text{calk}} = \Psi_{\text{orbit}} (\text{symetryczna}) \times \Psi_{\text{spin}} (\text{antysymetryczna } S=0)$$

$$2) \Psi_{\text{calk}} = \Psi_{\text{orbit}} (\text{antysymetryczna}) \times \Psi_{\text{spin}} (\text{symetryczna } S=1)$$

Funkcja antysymetryczna dla cząstek w tych samych stanach kwantowych jest równa zero.

Dla helu :

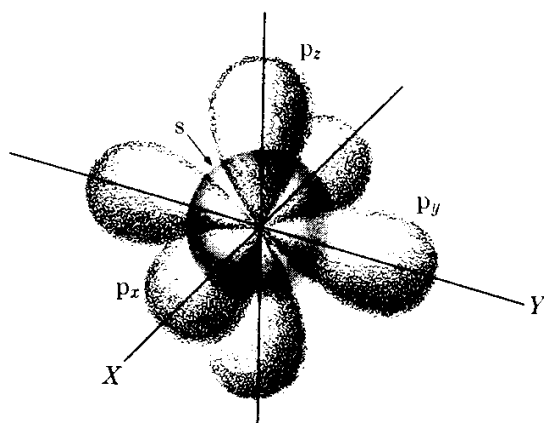
- całkowita energia może być pogrupowana na poziomy z $S=0$ i $S=1$
- konfiguracja $1s^2$ występuje tylko dla $S=0$ a nie występuje dla $S=1$, bo antysymetryczna część orbitalna funkcji falowej zanika:

$$\Psi_{100}(1) \cdot \Psi_{100}(2) - \Psi_{100}(2) \cdot \Psi_{100}(1) \equiv 0$$

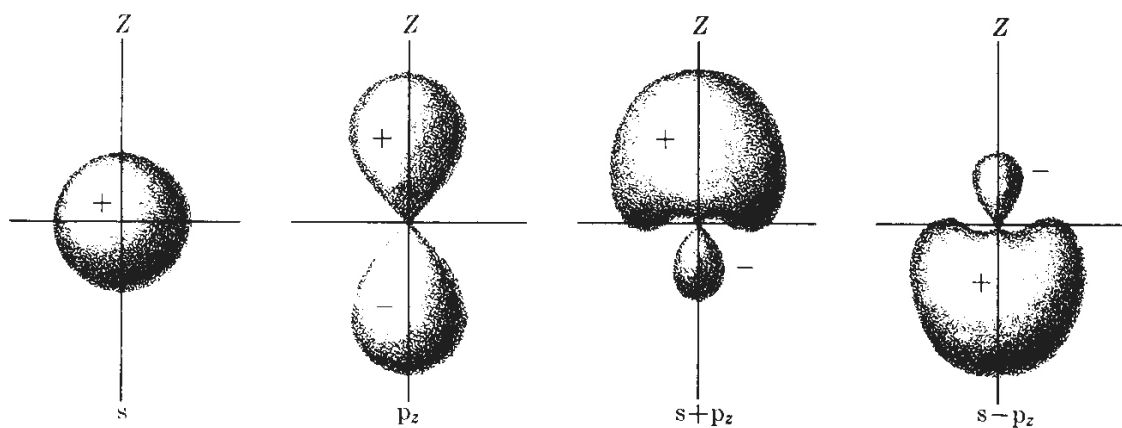
- stany s mają mniejszą energię niż p (a te z kolei niż d), bo ekranowanie jąder jest mniejsze dla stanów s niż dla pozostałych,
- stany z $S=1$ ($\uparrow\uparrow$) mają niższą energię niż z $S=0$ ($\uparrow\downarrow$). Elektrony rzadziej przebywają w pobliżu siebie dla $S=1$ (mniejsza jest dodatnia energia odpychania wzajemnego elektronów)
- dozwolone przejście to $\Delta l = \pm 1$, $\Delta m_l = 0, \pm 1$
 przejście $1s^2 \rightarrow 1s2p$ jest dozwolone
 przejście $1s^2 \rightarrow 1s2s$ jest zabronione
 Stan $1s2s$ może być osiągnięty poprzez zderzenie atomów.
 Stan $1s2s$ jest stanem metastabilnym, gdyż trudno jest przejść atomowi do stanu niższego $1s^2$.
- prawdopodobieństwo przejścia między $S=0$ a $S=1$ jest niezmiernie małe (wymagane jest oddziaływanie magnetyczne, które jest dużo słabsze niż oddziaływanie elektryczne)
- mamy zatem dla atomów helopodobnych dwa typy atomów :
 parahel ($S=0$) i ortohel ($S=1$)

Atomy wieloelektronowe

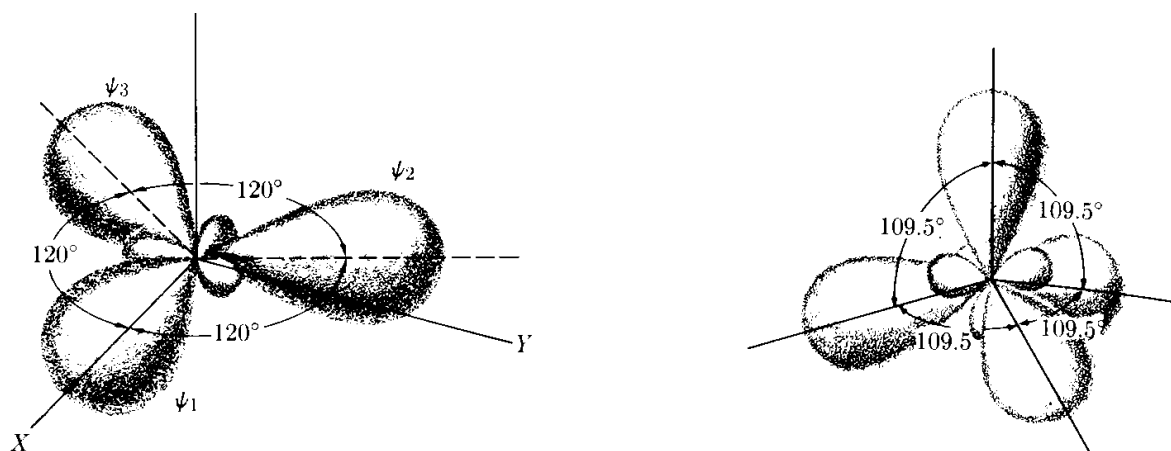
Hybrydyzacja: jeżeli stany s i p mają w przybliżeniu takie same energie, dobrymi funkcjami falowymi są również kombinacje liniowe stanów s i p.

Rys. Funkcje falowe s , p_x , p_y , p_z .

Rys. Hybrydyzacja sp

Rys. Hybrydyzacja sp^2 i sp^3

Wodór i metale alkaliczne – łatwo tracą elektron, który rozpoczyna nową powłokę, np.:

$$_{11}\text{Na} = 1s^2 2s^2 2p^6 3s^1$$

Chlorowce – chętnie przyłączają elektron, który brakuje im do zamknięcia powłoki, np.:

$$_{17}\text{Cl} = 1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^5$$

Pierwiastki grup przejściowych tj.: $3d$, $4d$, $5d$, $4f$, i $5f$ mają nie wypełnione powłoki wewnętrzne d i f . Elektrony tych nie wypełnionych powłok odpowiedzialne są za właściwości magnetyczne tych pierwiastków.